

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 — —
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	12 frt — kr.
Negyedévre	3 — —

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáca u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

A rendszer virága.

Egy hónap óta azt hirdeti az ország közvéleménye, hogy letűnt a régi rendszer, új Széll lengedez. Az új miniszterelnök az ország tapsai között kijelenti programbeszédjében, mely egy új rendszernek kiinduló pontját képezi, hogy »A törvény, jog és igazság alapján állunk!« Ugyancsak e beszédében azt mondá az új kormány tiszteletre méltó feje, hogy »A közigazgatás terén elkövetett minden legcsekélyebb hiba az állam testén ejtett seb, mely nehezen gyógyítható«, — és ennek dacára a miniszterelnök programbeszéde után egy héttel itt a megye székhelyének szomszédságában egy főszolgabíró az ismeretes szelid nyomás és az eddigi többi eszközök segítségével olyan határozatot hozatott egy községgel, mely homlok egyenest ellenkezik a törvénnyel és a miniszteri rendelettel.

Ugy látszik, a régi rendszer basái nem akarnak megbarátkozni avval a gondolattal, hogy most már nem szabad minden. Nem tudják megérteni azt, amit a miniszterelnök biztosított s ami jogállamban nem is lehet másként, hogy a nép minden fiának van joga az igazsághoz. Hozzá voltak szokva, hogy akarataikat és szeszélyüket a népre erőszakolják s hogy az adófizető nép feltétlenül meghódoljon előttük. Hozzá voltak szokva, hogy akarataik elérésére s a népakarat kijátszására minden eszközt szabadon alkalmazhassanak. Hozzá voltak szokva, hogy a nép csak azért van, hogy nekik dolgozzon, őket szolgálja s keserves ke-

resményéből őket fizesse. Ne csodálkozzanak aztán, ha az új aera vezérei látván, hogy a régi rendszer hívei nem tudnak megbarátkozni a törvény, jog és igazság elveivel — új emberek után néznek.

Nem akarjuk felfujni a cséffai dolgot, melyről alább tárgyilagossá és hiteles információ alapján közlünk referádát közlünk, de nem hallgathatjuk el azt a meggyőződésünket, hogy az ilyen eljárás csak arra jó, hogy az elégtelenséget szítsa a nép között.

A főszolgabíró és a nép.

Cséffa, márcz. 7.

— Saj. tudósítónktól. —

harvámegye közigazgatási bizottsága a múlt évben tartott egyik ülésén 36.000 frtot (!) szavazott meg egy új Cséffán építendő főszolgabírói lakra.

A monumentális főszolgabírói lak helye még nincs megállapítva s ebből származott az a gyűlölködés a nép és dr. Beóthy Pál cséffai főszolgabíró között, mely most a kedélyeket teljesen felizgatta. A főszolgabíró ugyanis sem a régi főszolgabírói lak helyét, sem pedig a községben levő több üres telkek egyikét nem találta elég alkalmasnak, hanem a község legelő közepén négy katasztrális holdat kívánt e célra kihalásítani.

E terv a lakosság közt a legnagyobb viszatetszést keltette, mert a községnek annyira fontos legelőt csonkította, sőt hasznavehetlenné is tette volna. Előre volt látható, hogy a közbirtokossági gyűlésen meg fog bukni e javaslat, a gyűlést azonban mégis összehívták e tárgyban 1898. decz. 4-ére.

E gyűlésen Cséffa község közbirtokossága

dr. Beóthy Pál főszolgabíró indítványát jelentéktelen kisebbséggel szemben elvetette s ki-mondotta, hogy a vármegye részére a kívánt négy katasztrális hold földet ki nem szakítja, mert az 1894-ik évi mezőrendőri törvény határozottan tiltja a közbirtokossági legelő felosztását, másodsor mert az egész közbirtokosság hitelleltekönyve meg lenne semmisítve, harmadszor pedig mert a falu belterületén négy alkalmas üres telek van a főszolgabírói lak építésére. A határozat fel is említ ilyen telkeket: Balog, Hokás örökösök árvatelke, a régebbi főszolgabírói lak telke s a cséffai egészségügyi kör telke.

A közbirtokossági határozat egy további indoka azt is felemlíti, hogy a belügyminiszteri rendelettel ellenkezik is egy középület távol a községtől, egy legelő közepére építeni, melylyel a község semmit sem szépül. Középi-tészeti tekintetektől is kifogásolható tehát a főszolgabírói indítvány.

Ez a határozat teljes megalégedést keltett Cséffa közbirtokossága körében.

— Csak nem adjuk oda a legelőnket rajcsurnak — mondogatták a cséffai gazdák.

A kudarcot vallott kisebbség azonban nem nyugodott bele a határozatba, hanem a főszolgabíróval élén mindent elkövetett a közvélemény megpuhítására Szavahihető egyénektől értesültünk egyes megpuhítási módokról, a kevésbé szavahihetőktől hallottakat el is hagyjuk. Az előjáróság tagjait elcsapással fenyegették, ha nem szavaznak a főszolgabírói indítvány mellett s a kik bármilyen összeköttetésben vannak a közigazgatással, azokkal könnyű is volt elbánni. A független egyének számára is volt fenyegetés, mely azokat az újabb szavazás alkalmával otthon marasztotta.

Csak nemrég kaptunk egyik községi lakos-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A posta történetéből.

Írta és a nagyváradai posta és távirada-tisztviselők szakfelolvasói harmadik estélyén felolvasta Vucskies László.*

Ha a »posta« szó etimológiai eredetét kutatjuk, reájövünk, hogy az — a mint Önök előtt bizonyára ismeretes — a latin posta, posita szóból ered. Értettek pedig alatta olyan állomáshelyeket, a honnan a híreket vivő futárokat, akár lovas, akár gyalog küldönczöket kiindították, a hol ezeknek felváltása történt, vagy a hova ezek pihenni megtértek.

A latin eredet elárulja, hogy az elnevezés a rómaiaktól származik. Nagyon tévedne azonban bárki, a ki a szó eredetével azonosítaná a tulajdonképeni posta eredetét, ha t. i. annak eredetét csakis azon időre vezetné vissza, a mikor már ilyen állomáshelyek léteztek, jobban mondva szervezett postaintézmény már fennállt. Létezett a posta mindig, mert összekötő kapcsolatra az embereknek mindig

* Adat ezim összegyűjtésénél forrásul szolgáltak Eurico Melillo olasz postafelügyelő francia nyelven megírt s »Courte histoire de la poste des pigeons« című munkáján; kívül Lucian Maury-nak »Commiss à l'Administration Centrale des Postes et des Télégraphes de France« »A római postaszervezet«-ről írt műve, néhai Hübertl Károly és dr. Szádeczky Lajos kolozsvári egyetemi tanár ismeretes munkái, végül dr. Bóth Pál »A postajog Magyarországon« címűt viselő dolgozata.

volt szükségük, csak hogy az eszközök voltak mások, mint a szervezett posta korszakában. Az összekötő kapocs közvetítési módja változott azután az emberiség fejlődésével is.

A fejlődés korszakai magyarázzák meg azt, hogy a posta fogalmának meghatározására annyi különböző definíció áll fenn. A mai értelemben vett posta fogalmának meghatározására bizonyára el üt attól mint a melyet a keletkezési pillanatában arról adni lehet. Mert nem egyéb a posta ezen időben tulajdonképen, mint összekötő kapocs, az érintkezést közvetítő intézmény egymástól távol eső helyek és egyének között. A szülőök, az ily összekötő kapocs szükségességének érzete, a mely pillanatban ezen kapocs szükségének érzete felébred, ugyanabban a pillanatban megszületett a posta is. Ezek szerint a posta az emberiség eredetével egyidejű s nyomaival már a mondákban, a bibliaiban is találkozunk. A latin és görög mythológia számos helye tesz említést, a melyből ezen összekötő kapocs fennállását megállapíthatjuk. Ámbar biztos adataink nincsenek a legrégebbi levélről, még kevésbé a legrégebbi szerelmes levélről, legkevésbé ismert és pedig az édesizgalmakkal összekötött posta restante levelezés genialis feltalálójának a neve, a meenyiben utóbbiról csak annyit tudunk, hogy az eszme, — hogy is lehetne másképpen — egy szenvedélyes olasz lángoló képzeletében született meg, de ha hihetünk az őskori leleteknek, úgy el kell fogadnunk, hogy a »British Muzeum« kínesei között őriznek jelenleg egy jókora nagyságu és súlyos

tégladarabot, — testvérek között megér 20 kgót, — mely tele van róva mindenféle ákombákommal s a melyen negyedfélezer évvel ezelőtt élt Romeo nyögte el szive keserveit. A kik ezen első szerelmes levél létezését fenn-tartással fogadják, egyet okvetlenül elismernek, hogy t. i. az őskori Julia ezt a szerelmes levelet nem rejtegethette a kebelén! Még kevésbé lehetünk a szenvedélyes régiség gyűjtőkről feljegyzet mondáknak, a kiknek egyikét őskori kézírataival dicsekedés közben egy még szenvedélyesebb kollégája ezen szavakkal licitált tul: Az mind semmi! Az én gyűjteményemet látná csak! Birom Ádám egy levelét, mely »Paradicsom« jelezetű betűzővel van ellátva!

Mig az emberek nomád életet éltek, a közvetítő kapocs szükségét kevésbé érzik, keveset törődnek embertársaikkal, összes törekvésük életszükségleteiknek beszerzésére irányul. Főgondot fordítanak az erdőre, honnan a vad kerül a vizekre, a honnan halszükségleteiket szerzik be, s melyek az ivóvíz szolgáltatására alkalmasak, a legelőkre, melyek barmaik legeltetésére szolgálnak.

Amint a társadalom fejlődik mindinkább előtérbe lép az érdekközösség, mely a távol-ságok legyőzése utáni vágyakozást szüli meg. A posta ekkor már létezik, a társadalom létezésével egyidejűleg jelentkezik, valóban találó ezen helyzetre Voltaire-nek megjegyzése. »A posta jelentékeny közvetítő kaposa az egész életnek, minden forgalomnak. A távollevők jelentevőkké válnak általa, ő az élet virága.«

tól levelet, melyben arról panaszkodik, hogy megfenyegették, mert az újabb fősolgabírói indítvány ellen akar szavazni.

Igy sikerült egy újabb közbirtokossági gyűlés alkalmával a »jó« eredményt biztosítani. De még így sem...

Az újabb közbirtokossági gyűlés f. hó 7-ére hivatott össze ugyancsak a fősolgabírói lak helyének ügyében, mely már azért is helytelen, mivel a közbirtokosság már érdemleges határozatot hozott ezen ügyben.

Dr. Stocker József nagyváradi fiatal tehetős ügyvéd képviselte e gyűlésen a köznépet. Megjelent e gyűlésen dr. Wallner Ödön t. főügyész is.

Az ülés kezdetén felállott dr. Beöthy Pál fősolgabíró és azon indítványt terjesztette a közgyűlés elé, hogy most már ne a legelő közepén adjanak helyet a fősolgabírói laknak, ahol a helyet mérnökkel már kimérette, hanem a faluhoz közel, a legelő szélén, éppen szemben a kovácsműhelyvel. Továbbá most már nem négy katasztrális, hanem csak négy magyar holdnyi területet kért.

Dr. Stocker József óvást emel az új gyűlés ellen, mivel már ez ügyben érdemleges határozat hozatott.

Erre elrendelték a szavazást, melynek eredményén ugyancsak meglátszott a három havi szelid nyomás hatása. A közbirtokossági közgyűlés 480 holdnyi többséggel szavazta meg a fősolgabíró indítványát.

Elemezzük egy kissé ezen többséget, mert ebben benne foglaltatik azok szavazata is, kiknek nem volt szavazati joguk, de a jó eredmény kihozására szükség volt ezen szavazatokra is.

Leszavazott az indítvány javára Czeglédy István nagy szalontai ügyvéd 156 katasztrális holddal, holott legelő illetősége nincs, mivel a közbirtokosság legelőjéből a megyei közigazgatási bizottság s egy belügyminiszteri tiltó rendelet dacára kiszakította legelőilletőségét s azt már 5 éve használja. A fősolgabírói indítvány javára szavazott a község főbírója Ftóruczó Atanáz a község 203 holdjával, holott a községnek mint ajándék földek birtokosságának a mezőrendőri törvények értelmében nincs legelő

illetősége. Ugyancsak az indítványra szavazott a gör. kel. egyház 80 holddal, melyek szintén ajándék földek s így legelő illetőségük nincs.

E határozatot a leguagyobb ingerültséggel fogadta a község lakossága. Széltében beszéltek, hogy az »urak« mit csináltak velük a község házában.

A köznép meg is bizta dr. Stocker József ügyvédet, hogy a határozat ellen felebbezést nyújtson be az illetékes hatósághoz, melytől bizton remélik, hogy az erőszakos határozatot megsemmisíti.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

B u d a p e s t, márczius 8.

Tiszák első leszavazása.

Dániel Gábor második alelnök foglalta el ma az elnöki széket, mert a Rakovszky féle mentelmi ügy volt szőnyegre kerülendő. Ebben az ügyben pedig Perczel Dezső, aki az affér támadásakor belügyminiszter volt, érdekelt fél lévén, nem elnökölhetett, csak később foglalta el az elnöki széket.

A mai napirendre ezen kívül más egyéb javaslatok is ki voltak tűzve, de a Rakovszky féle mentelmi ügy volt a legérdekesebb, ezen próbálkozott meg legelőször a régi harczipárt és az ujonnan alakult békepárt megütöközni.

... Az ülés elején hatalmas éljen hangzott fel minden oldalon. Mi történt? Egy nevet mondott ki az elnök, melyet a baloldal éljenel soha nem fogadott. Az a név: »Bánffy« és ma mégis megéljenezték, mert az elnök azt jelentette, hogy lemondott a mandátumról. A jobboldal éljenezte az elnöki bejelentés első részének, a Bánffy nevének szót, a baloldal éljenezte a második részre, a lemondásra hangzott fel. Azután Kossuth és Széll érdekes felszólalásai után letárgyalták Polónyi indítványát, a quóta fölötti királyi kézirat dolgában. — Azután a Rakovszky ügy következett.

A szabadelvű párt Széll-párti képviselői és a volt nemzeti párt között paktum jött létre, hogy elhalasszák ezt a nagy vihart felka-

vart ügyet. Kubinyi Árpád be is adta erre vonatkozó módosítását.

Nyomban fölemelkedett Gajári Ödön s az egész Ház pikáns érdeklődéssel fordult a Tiszapárt szónoka felé. Az pedig röviden kijelentette, hogy habár béke is lett, ez a megtörtént eseményeken nem változtat. Rakovszky mentelmi joga vagy megsértetett, vagy nem, a mentelmi bizottság úgy találta, hogy nem, — s ő ragaszkodik a mentelmi bizottság jelentéséhez.

Ez volt tehát az ütköző pont. Itt mérte össze a két tábor először arejét. Nyomban felállott Buzáth Ferencz, Olay Lajos, Ivánka Oszkár (aki magát már kormánypártinak vallotta) s Kubinyi indítványát pártolták. A helyzet rendkívül érdekessé vált. Mindenki a szavazásra volt kíváncsi. S mikor az elnök felvette a kérdést, Kubinyi indítványa mellett talpra ugrott az egész volt ellenzék s a szabadelvű párt egyrésze. A Tiszák (ez intranzigensek) ülve maradtak.

A többség látható volt. A győzelem az új oldalon volt. De a győztesek üldözni akarták az ellenséget. Ellenpróbát kértek, amit meg is kaptak s így teljes volt a diadaluk.

Az ülés lefolyása ez volt:

Csendesen kezdődik. Az elnöki széket fél tizenegy órakor Dániel Gábor foglalja el. A képviselők megéljenezik és Dániel nyomban megnyitja az ülést.

Perczel Dezső jelen van, ma azonban, tekintve azt, hogy a Rakovszky István mentelmi ügye van napirenden, amely kapcsolatos az ő volt belügyminiszteri ténykedésével, lent a teremben foglal helyett.

A hétfői ülés jegyzőkönyvét felolvassák és hitelesítik. Ez pár pillanatig tart és nyomon követi néhány irománynak előterjesztése.

Ezek között van Bánffy Dezsőnek mandátumáról való lemondása. A jobboldal és baloldal is éljenezésbe tör ki. Az előbbi annál a szakasznál, hogy Bánffy udvarmester lett, a baloldaliak hogy a képviselőségéről lemondott. Molnár Antal a közoktatásügyi miniszter jelentését terjeszti elő: a közoktatás állapotáról, valamint a tanítói nyugdíj és gyámalap 1896. évi állapotáról.

Kubik Béla az ócsai választás ügyében interpellációt jelentett be a belügyminiszterhez.

A szék- és fővárosi Margithidnak a Margit-

Láthatjuk, hogy az emberiség tömörülésének nélkülözhetetlen eleme az összekötő kapocs, s ennek egyedüli eszköze a posta. A szervezet postai intézményt ezen időben mindenféle eszközzel igyekeznek pótolni s ezek közül a legjelentékenyebbek, s részben máig is alkalmazásban vannak a postagalombok, a postafecskék. Az ókor népei előtt u. i. ismeretes volt a galambok és fecskék találékonysága, s részességük gyorsasága, ezért levelek közvetítésére a legrégebb idők óta használták.

A történelem tanúsága szerint az ókor keleti népinél szokatlan volt a galambokat a háboru, béke, az élet és halál hírnökeiként használni, alkalmazták őket mindannyiszor, valahányszor a kereskedelem, ipar, a fegyverek, a haza dicsősége forgott szóban, gyakran látható, írja a költő, ezen szárnyasok a léget hasítva, majd mint örömhír, majd mint könny, bánat és szomorúság hírvivő, de mindig szívesen látva. — Ugy tisztelték őket, mint Vénuszt; nem volt szabad őket megölni, táplálékukat elvenni. Az assyr népeknél egyedül ezen madarak tartózkodhattak a Délos templom körül. Anakreon ódáiban említést tesz a galambokról, mint a szerelmes levelek közvetítőiről. Ki nem ismeri továbbá a bibliából Noé galambját a zöldelő olajjával, a béke hirdetőjét? A bibliai József, a ki Putifárné ajánlatait visszautasította, a hagyomány szerint galambokat használt, hogy hírt adjon Azenetnek, Hopua a nap papja kedves leányának, a ki üzenete elremitett s remegő lelkében új és titkos örömmel töltött el.

A föníciai főnökök, a hajóskapitányok 2—3 galambbal rendelkeztek.

Salamon király galambokat eresztett föl, hogy parancsai pontosan elterjedjenek.

Sodoma és Gomora lakói a szomszéd népekkel galambok útján közölték a számukra fenntartott szomorú sorsot.

A görögök az olympiai játékuknál győzelmük hírnökeül használták. A rómaiak az ellenség mozgolódásáról való hírhozásra alkalmazták. Plinius felkiált irataiban: »Mire valók a nagy köfalkerítések, az örök a tábor bejáratánál, a folyókon átvont hálók, mikor a hírnökök a légen hatolnak keresztül.«

Az írás feltalálásával fontos küldetésük kiterjedtebb mértékben nyert alkalmazást. Egyiptomban Berid'-nek (mely arabul postát jelent) nevezett állomások állítottak fel 11 mérföldnyi távolságban. Ezen állomásokon emberek éjjel-nappal várták a leveleket, melyeket ezen hű galambok hordoztak, elzárva kis ezüst dobozba, nyakukra akasztva. Alkalmazásuk később sem szűnt meg, mert a történelem feljegyzi, hogy a kereszties hadjáratok alatt, később majd minden nevezetesebb hadjáratnál szerepeltek.

Előnyük jelenleg is el van ismervé s a 70—71 porosz francia hadjáratban tevékeny szerep jutott nekik, sőt néhány nappal ezelőtt a francia köztársaság új elnöke megválasztásának híret galambok vitték Párisba.

Háboru idején, midőn a villamos távirat és aptikus jelzés gyakran lehetetlenné válik, egyedüli eszköz a közvetítés fenntartására s

előőrsknél felrepülésük tudatja az ellenség közeledését. Bámulatos a kitarásuk s sebes repülésük; míg a gyorsvonat másodpercenként 16—17 métert halad, a postagalamb ugyanezen idő alatt 27 métert hagy hátra. Szívós kitarásukat a történelem is megörökítette.

Egy aleppói kereskedő fogadta, hogy az ő galamja egy negyed órával gyorsabban járja meg az utat, mint egy másiké. A galamb irányt tévesztett s csak három nap múlva tért vissza Aleppóba. Mikor a kereskedő fogadásának elveszte miatti dühében a galambot agyonütötte, begyében oly magvakat talált, melyeket a galamb csak Indiában vehetett magához. Kitént, hogy a szegény állat három nap alatt 3000 mérföldnyi utat tett meg.

Az írás feltalálásával egyidejűleg felmerül a levél titok megőrzésének szükségessége.

Nagyon érdekes adatokat találunk arra nézve feljegyezve, hogy a legrégebb korban miként igyekeztek a levél titok megőrzését keresztülvinni. Darius udvarában élt Hisztárus, a ki Aristagonesnak fontos üzenetet akart közvetíteni. Volt egy szemfájós rabszolgája, a kinek a haját a gyógyítás ürügye alatt leborotválta s arra az üzenetet leírta. Majd addig tartotta magánál, míg haja kinőtt, mire következő utasítással küldte el: »Ha megérkezel, ajánld nevemben, hogy hajadat borotválja le, mint én. A mit sem sejtő rabszolga koponyájáról azután leolvasta az üzenetet.

Az üzenetváltásnak egy érdekes módját beszéli el Herodot. Artabases Potideo városában egy Pimotanus nevű emberrel akként vál-

szigettel való összeköttetéséről szóló törvényjavaslat harmadszori olvasása következik most. A Ház a törvényjavaslatot harmadszori olvasásban is elfogadja és Polónyi Géza indítványa felett való vita folytatására tér át.

(Polónyi Géza decemberbe adta be azt az indítványát, amely azt célozza, hogy a képviselőház a kvóta tárgyában felolvasott legfelsőbb királyi kéziratnak kinyomását, szétosztását és annak idején való napirendre tűzését rendelje el.)

A kvóta.

Kossuth Ferencz: T. Ház. A függetlenségi párt a kvótát soha meg nem szavazta (Ugy van!) és olyan intézménynek tekintti, amelyek jogosultságát el nem ismerekheti soha az ország függetlenségének szempontjából. (Igaz. — Ugy van). De addig, a meddig a kvótatörvény létezik, a függetlenségi párt mint alkotmányos párt mindig követelni fogja azt, hogy a törvény végrehajtásában ne legyenek oly házak, melyek veszélyes precedenseket alkothatnak. A királyi döntés, amely a kvóta kérdésében létrejött, a mi meggyőződésünk szerint törvényellenes, sőt alkotmányellenes. (Igaz! Ugy van a szélső baloldalon). A királyi döntés törvényellenes, mert a két országgyűlés nem tárgyalta a kvóta kérdést... (Zaj. Halljuk!)

Kossuth Ferencz: ... — mint a hogy azt az 1867. XII. t. cz. 20 §. elrendeli.

Törvényellenes és alkotmány ellenes volt az eljárás, mert a főrendiház tárgyalta a királyi döntést és határozatot hozott mielőtt a képviselőház határozott volna, a mi alkotmány ellenes cselekmény. A megtörténteken segíteni nem lehet, de reményem, sőt elvárom, a mélyen t. miniszterelnök urtól, hogy olyan nyilatkozatot fog tenni, a mely minket megnyugtathat arról, hogy a történeteket ő sem helyesli és hogy olyan törvény és alkotmánysértés a quota döntés kérdésében ezental elő nem fog állani. (Helyeslés).

Széll Kálmán miniszterelnök: Igen t. képviselőház. (Halljuk! Halljuk!) A közösügyi költések hozzájárulási arányának megállapítására vonatkozólag, amint méltóztatnak tudni az 1867. XII. t. cz. 19. 20. és 21. szakaszai intézkednek. Ezen megállapodásra nézve a következő elvek, illetőleg rendelkezések vannak a törvénybe felvéve. A két országgyűlés küldöttségeket választ, amely küldöttségek a kérdést tárgyalják azon elvek alapján, melyeket a kormány elbük terjeszt és igyekeznek lehelőleg egyezsége jutni, mint a törvény mondja, alku útján mint állam állammal, mint nemzet nemzettel. A mennyiben a küldöttségek egyezsége nem jutnának, azt mondja a törvény, hogy mindkét küldöttség véleménye a két országgyűlés elé terjesztetik.

tott üzenetet, hogy egy előre közölt helyre nyilatkat lövöldözött, melyre levelek voltak elrejtve. Egyszer egy embert talált és a csel fel volt fedezve.

Nem kevésbé érdekes csellel élt Harpagus az örök figyelmét elvonja, a levelet egy nyulbőrbe dugta. A vadászhalóval ellátott rabszolga vadászat ürügye alatt szerencsésen elkerülte a felfedezést.

A madarak és rabszolgák alkalmazása, a melyek illetve a kik a közvetítésre használtak, azonban mindég csak különös alkalmakkor, a mindinkább erősödő társas élet ebbeli szükségleteit nem elégítették ki. Kénytelen voltak tehát újabb eszközök után látni s e tekintetben az ókor népének találékonyasága bámulatos. Ovidius megjegyzi: Könnyebb volna egy nagy tőgyfa gyümölcsseit, Hyleba méheit megszámlálni, mint az ókor népei előtt ismert módokat és eszközöket felsorolni, melyekkel gondolataikat kicserélték.

A gondolatkicszerelésnek egyik érdekes példája van feljegyezve a perzsákról, a kik az ország egyes magas pontjain tüzeket gyújtottak, hogy így a fontos eseményeket a sataupiakban is közhírré tegyék.

Később a hegyek csucsaira tornyocskákat emeltek, melyekben erős szavu emberek laktak, a kiknek hangja egész a szomszéd állomásokig elhallatszott. Így azután a hírek a nevezetesebb perzsa városokban gyorsan elterjedtek. A görögöknél közmondássá vált a perzsa hírközvetítés gyorsasága, a hírvivőkről azt mondogatták, hogy gyorsabban repülnek, mint a

Ez a vélemény a miniszteriumok részéről terjesztetik a két országgyűlés elé. Ha a két küldöttség a javaslatra nézve így szól a törvény betűi szerint — nem tudnának egymással megegyezni, — mindegyik félnek véleménye mindkét országgyűlés elé terjesztetik; ha pedig a két országgyűlés nem tud egymással megegyezni, akkor a kérdést az előterjesztett adatok alapján Ő Felsege fogja eldönteni.

Mindenekelőtt azt a kérdést vagyok bátor tenni, hogy nekem az volt mindig a felfogásom s az ma is, hogy nemcsak kívánatos, de amennyire csak lehet, minden tekintetben arra kell törekednünk, hogy ezen nagyon fontos anyagi és pénzügyi — és a két állam között fenforgó fontos ügy, — ha csak lehet, szabad egyezkedés útján, kapacitáció útján, úgy amint a törvény előírja, alkudozás útján nyerjen megoldást. Mert azt hiszem, ha a két országgyűlés ebben a kérdésben közös megállapodással, közös egyetértéssel, a fenforgó ellentéteknek egyesítésével tud megegyezni, ez nemcsak a kérdésnek konkrét elintézésére nézve előnyös, hanem azon viszonyra nézve is, mely e kérdéssel összefügg, mert anyagi kérdésről van szó, minden irányban azt teszi kívánatos, hogy a kedélyek megnyugtatóssával teljes és minden részben való egyetértéssel törtéjék a döntés. Ez csak úgy történhetik, ha a két országgyűlés, mint a törvény előírja, szabad egyezkedés útján jut megegyezésre és állapotodik meg ebben a kérdésben és csak amennyiben ez nem sikerülhetne és teljes lehetetlenné válnék, következnek az 1867. XII. t. cz. 21. §-ának azon rendelkezése, hogy a kérdésben Ő Felsege dönt.

Én mindent el fogok követni, hogy ez a kérdés egyezkedés és nagy és méltányos alapokra fektetett egyesség útján nyerjen megoldást és hogy a jövő 1900 évi hozzájárulási arány ezen az uton az 1867. XII. t. cz. által előírt alkotmányos és törvényes és minden tekintetben az ügy érdekében levő egyezkedési uton állapittassék meg. Amennyiben ez nem lehet, következnek a 21-ik §. rendelkezésének alkalmazása. Most már az a kérdés, hogy áll az ügy az 1899-ik évre nézve? Kossuth Ferencz t. képviselőtársam és barátomnak, valamint a mult hónapokban a tuloldalról felszólaló t. képviselő uraknak az a nézetük, hogy az eljárás a mely követtetett, nem felelt meg a törvénynek. Hát t. Ház, legyen szabad erre vonatkozólag megint megjegyeznem, hogy én ez egészen határozott álláspontot foglalom el, hogy Ő Felsegének döntése a törvény alapján történt, ahhoz többé szó sem fér, ez a kérdést véglegesen eldöntötte. Én erre nézve elvállalom a teljes felelősséget. Azzal a felfogással szemben, hogy az nem történt törvényes és alkotmányos módon,

bátor vagyok a t. képviselő urak szives figyelmét arra felhívni, hogy ne tessék ezen ténvkedést egészen úgy itélni meg, mint a törvény között teljesen normális parlamenti viszonyok közt folynak le. Tessék a kérdés antecedentiának megítélésénél szivesen számba venni, hogy azon időben, mikor e kérdés itt az országgyűlésen előterjesztések útján szóba jött és az ügy a miniszterium részéről ide hozott, oly viszonyok forogtak fenn, a melyek nem tekinthetők normálisoknak és talán oly viszonyok forogtak fenn Ausztriában is, amelyek ezen kérdésnek olyan irányban való megoldására, hogy t. i. a két országgyűlés, ha a küldöttségek megegyezni nem tudnak, egyezkedés útján megkísérli a kérdés megoldását, alkalmasak nem voltak. Igenis a miniszterium mulasztást követett volna el, ha a közbeeső stádiumot átugrotta volna, azt a stádiumot, melyről a törvény 21. §. azt mondja, hogy ha a két küldöttség nem tudna egymással megegyezni, egyezkedik a két országgyűlés. Ennek mindig be kell következni és erre két országgyűlés egyezkedik. Már most megengedem s ennek más módozata nincsen kizárva, de az a természetesebb módozata, amire megvannak a precedensek is az 1877-iki és 1867-iki kvóta megilletésénél, hogy t. i. a két állás-kormány egyással megegyez és idetrikus javaslatokat terjeszt elő. Ha azonban az országgyűlések bölcsessége azt határozná, hogy nem ezen, hanem más uton egyezkedni akarnak, ez kizárva nincs, de a megegyezésre alkalom van adva az idetrikus törvényjavaslatok előterjesztésének is, amint az már két ízben meg is történt.

Ezzel akart az előbbeni miniszterium eleget tenni és tényleg eleget is tett a törvénynek, mely azt rendeli, hogy a két kvóta küldöttség nem egyezik meg, az országgyűlés egyezkedik.

A kvóta küldöttségek feladata lesz a kérdéssel foglalkozni és miután a most történt döntés egy évre szól, az 1900. évi január 1-től fogva érvényes kvóta meghatározásának ügyére ezen értelemben fogom a Ház figyelmét felhívni. Amennyiben azon nem várt és sajnos eset állna elő, hogy a két kvóta küldöttségek ismét nem tudnának kiegyezni, annak elkerülésére minden igyekezetemet fogom fordítani, akko a Ház abban a helyzetben lesz, hogy az egyezkedést megkezdheti s a kormány ezen vég-szükség esetében fog apellálni a t. cz. 21. §-ához Ő Felsege bölcsességéhez. Ezen szempontból itéljék meg a kérdést. (Éljenzés.)

Polónyi Géza azt vitatja, hogy a 67-diki kiegyezés értelmében nekünk nem szabad az Ausztriában levő alkotmányellenes állapotot elősegítenünk. A kvóta fölött a két országgyűlés akkor, mikor Ausztriában a 14. §. alapján

madarak; nincs a világon gyorsabb, mint a perzsa lovasposta — mondja Peridot. »A hány napi utra terjed az utazás, annyi ember és ló van felállítva. Nem állítja meg ezeket sem a hó, sem az eső, sem a hideg, sem a meleg; az előírt utat mindegyiknek a leggyorsabban meg kell tenni. Az első átadja a másodiknak, s így tovább, míg az üzenet a rendelkezés helyére elérkezik.

Artaxerxes indittatva érezvén magát, hogy a zsidók ellen kiadott szigorú rendszabályait visszavonja, a kegyelem leveleket saját küldönczeivel küldözi szét országba legtávolabb eső helyekre, akik lovakon, öszvéreken és tevéken közlekedtek.

Xenophon Cyrusnak rója föl érdemül, hogy az üzenet közvetítés ezen gyors módját megteremti, amidőn így ír:

»Ismerjük Cyrusnak egy találmányát, mely a nagy kiterjedésű birodalom kormányzásánál nagyon célravezetőnek bizonyult. Kipróbálta, hogy egy ló leggyorsabb menettel egy nap alatt mekkora utat képes megtenni. Ezen távolságokra istállókat állított fel s külön embereket alkalmazott, akik a beérkező levelezést átvették s továbbítani kötelességük volt. A közlekedés se éjjel se nappal nem szünetelt. — A híradás ekként a madarak repülésénél is gyorsabb.

Az egykoru írók egyöntetűleg elismerik, hogy életkérdés az ilyen gyors összeköttetés, mert ilyen óriási kiterjedésű birodalomban a királyi hatalom csak úgy érvényesülhetett, ha a gyors közlekedés lehetővé tette a különböző

s egymástól távol eső tartományok érintkezését a központi kormánynyal.

»Az ország nagy kiterjedése, — írja Herodot — a leigázott tartományok fölötti uralom megtartása állandó üzenetváltást tesz szükségessé a főváros és provinciák városai között.

A perzsa posta tisztán állami intézmény volt, s kizárólag a satuapák jelentéseinek és a királyi rendeleteinek közvetítésére szolgált.

Központi főigazgatás alatt állott s az állomáshelyek élén a király után legelső fő urak voltak. Platarch említést tesz arról, hogy Darius Histaspes trónra lépte előtt az állomás helyek főfelügyelője volt. Ezen adat igazolja, hogy a persák ezen berendezésnek mily nagy fontosságot tulajdonítottak.

A küldönczök »hangarai« az állomás helyek »hangarai« droméma« elnevezést viselték.

Az állomáshelyek olyan tisztán voltak tartva, s olyan kényelemmel voltak berendezve, hogy azokban még egy király is ellakhatott volna.

Sardes és Susa, a birodalom két fővárosa között körülbelül 111 ilyen hely volt felállítva, melyeken a lovas posták 5—7 nap alatt szárguldottak át, míg a gyalog utazó csupán 2—3 hó alatt tehette meg ezen utat.

Nagyon érdekes feljegyzéseket találunk a görögök üzenet közvetítési módjairól.

Aeschilosz tragédiáiban megvan említve, hogy az ó görögök a legmagasabb csucsokra felállított fákllyakkal váltottak üzeneteket.

A 10 évig tartó trójai háboru nevezetes eredménye, Ilión bevételé ilyen módon terjedt

kormányoznak, nem tárgyalhat. Kifogása van az ellen is, hogy a királyi döntések itt egyszerűen csak felolvastatnak, — tessék tudomásul venni. Még csak az eredeti kéziratot se látjuk, csak a másolatát. Azt a kéziratot törvénybe kell ígteni, csak úgy, mint a kvóta-bizottságok vagy az országgyűlések megállapításait. Az meg pláne furcsa, hogy a kir. kézirat előbb olvastatott fel egyszer a főrendiházban, aztán a képviselőházban.

Szell Kálmán miniszterelnök: Tagadja azt, hogy a törvény a két egyezkedő fél véleményének az országgyűlés elé terjesztését írja elő, nem pedig a kormány propeozíciójának előterjesztését. Igaz, a törvény ez utóbbit nem írja elő, de lehetne tartja s precedens szerint ez meg is történt. Polemizál Polónyi egyéb megjegyzéseivel s végül a javaslat elfogadását ajánlja.

Pichler Győző röviden kijelenti, hogy a javaslatot nem fogadja el.

A többség ezután a javaslatot megszavazza.

Szell miniszterelnök visszavonja az elődje által beterjesztett kvóta-javaslatot.

A Rakovszky-ügy.

Kubinyi Arpád — tekintve az eltérő nézeteket, melyek e tárgyban fölmerültek, *újabb vizsgálatot* indítványoz.

Gajári Ödön: Ha Rakovszky mentelmi joga meglelt sértve, akkor meg van az sértve a pártközi béke helyreállítása után is. Szemben a beadott indítvánnyal elfogadja a mentelmi bizottság jelentését. (Helyeslés a Tiszafrakción).

Buzáth Ferencz Kubinyi indítványát pártolja.

Olay Lajos: Ezt a kérdést politikai kérdéssé csinálták itt is ott is, — nagyon czélszerű tebát, ha pártatlan új vizsgálatot indítanak.

Ivánka Oszkár hivatkozik arra a hangulatra, mely a kérdés tárgyalásakor uralkodott. Azonfelül magában a bizottságban is a legellenetesebb nézetek merültek föl. Nem tartozom — ugymond — én ma az ellenzékhez, de szükségesnek tartom, hogy az ellenzék véleménye is meghallgattassék, nehogy a pártatlanság rovására látszassék a dolog elintézettnék. Kubinyi indítványát pártolja.

Schmidt Gyula előadó azt hiszi, hogy ama terjedelmes vita után, mely e tárgyban történt, a további kapacitációnak helye nincs s kéri,

hogy a mentelmi bizottság jelentését fogadják el. (Folytonos mozgás a kormánypárt egy részén — beleértve a nemzeti pártiakat — és az ellenzékét).

A Tisza-klikk leszavaztatása.

Elnök szavazásra teszi föl a kérdést. Most érdekes jelenet következett. Kubinyi indítványa mellett fölállott az egész régi ellenzék és a régi kormánypárt egy része.

— Többség! — kiabáltak a felállók.

— Ellenpróbát! — felelt valaki.

Most felállottak a Tiszaisták. Valami 50—60 ember állt fel. A harczipárt.

— Kisebbség! — hangzott diadallal s az éljenzésben hirdette ki, hogy a mentelmi bizottság javaslata — visszaküldetik a bizottságnak.

A kiegyezési provizorium.

Fulszky Ágost a javaslat elfogadását ajánlja.

Kossuth Ferencz rövid beszédben kijelenti, hogy a függetlenségi párt mindig az önálló vámterületért küzdött s a jövőben is ezért fog küzdeni. (Élénk helyeslés a szélsőbalon.) Rámutat azokra a gazdasági károokra, melyek a vámszövetségből az országra káramolnak s végül hat. javaslatot ad be, mely szerint utasítsák a kormány, hogy az önálló vámterület jogi alapjának kimondása helyett az önálló vámterületet ténylegesen létesítse. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Komjáthy Béla kezdi, honnan van az, hogy a külön vámterületet csak egy párt tüzte ki zázlójára. — Talán mert a tapasztalatokból annak rossz voltáról győződtek meg? Nem, hanem mert a pártok meghajolnak a hatalom előtt, amely soha bele nem egyezik Magyarország gazdasági különállásába. Különösnek találja azt, hogy azok akik a kormánypártot közkereseti társaságnak nevezték, egyszerre belementek abba. — Fejtegeti a közös vámterület hátrányait. — Hangoztatja, hogy az autom vámtarifát Ausztria érdekében már harmadszor megváltoztattuk. Ez nagy lemondás, ez a közös vámterület fentartásában az iparos államról való lemondás. Az pedig hazaáruló, aki nem akarja, hogy Magyarország ipari állammá alakuljon.

Komjáthy végül pártolta Kossuth Ferencz javaslatát.

A szélsőbal erre 5 perc szünetet kért, de **Perczel Dezső** — ki időközben elfoglalta a elnöki széket — nem adta meg.

Vihar Perczel ellen.

A szünet megtagadása miatt obstrukciós jelenet következett Perczel ellen.

Kuhik Béla, aki legjobban sürgette a szünetet, felbőszült az elnök akaratosságán. Felpattant a helyéről s kiméletlenül támadta Perczelt.

— Ez nem járja — kiáltotta az elnök felől haraggal — hogy Perczel Dezső *az elnöki széken is folytassa erőszakoskodását!*

Az egész jobbmező megmozdult, s az egész ellenzék felzúgott erre. Folytonos kiáltásokkal kísérték Kuhik szavát. Nagy lármában került sor az interpellációkra ezután.

Interpellációk.

Az ülés végén Kubik Béla a következő interpellációt terjesztette a belügyminiszter elé:

Van-e tudomása a belügyminiszter urnak arról, hogy a komárommegyei nemes-ócsai kerületben folyó év február hó 24-én megejtett képviselőválasztás alkalmával az ottani főispán és vele egyetemben a szolgabírók meg nem engedett módon korteskedtek a szabadelvű párt mellett.

Szándékozik-e vizsgálatot tartani és a fegyelmi eljárást megindítani az illetők ellen? Hogy a jövőben a tiszta választások biztosítva legyenek, a hatalmukkal visszaélő tisztviselők pedig fegyelmiileg megbüntessenek.

Ugyanabban ez ügyben Pichler Győző a következő interpellációt terjesztette elő:

Van-e tudomása a belügyminiszternek arról, hogy a lezajlott nemes-ócsai választás alkalmával Zámory Béla érdekében Sárközy Antal főispán hivatalos hatalmával visszaélve, személyes korteskedéssel és fenyegetéssel terrorizálta a választókat.

Van-e tudomása a belügyminiszter urnak arról, hogy Sárközy Antal főispán a választási küzdelem alatt és a választás napján a neki alárendelt tisztikart korteskedésre használta fel, két héten át a főispán felszólítására a tisztikar egyebet sem tett, mint faluzott és a Zámory párt mellett agitált.

Ha nincs tudomása a felsoroltokról a belügyminiszternek, hajlandó-e e tekintetben magának tudomást szerezni és hajlandó-e Sárközy Aurél főispán és tisztviselői által elkövetett visszaéléseket megtorolni.

Folyton tartó zsvaj, kiabálás közepett olvasták fel a két interpellációt. Az ellenzék idegessége különösen **Pichler** kérdésének előterjesztése közben fokozódott.

Hentaller Lajos izgatottan kiáltotta közbe: — *Ez disznóság!*

Perczel Dezső erre hevesen rázta meg a csengőt:

el. Az Ilion-t környező hegyek tetején kigyúlt örömtűzek hirdették világszerte a nagy eseményt.

Heléna Konstantin császár anyja Stambul és Jeruzsálem közt a tenger mentén tornyokat épített, melyekből tüzjelzés tudatta vele a másik városban történt eseményeket 24 óra eltelté előtt.

Az ország területi viszonyai rendszeres összeköttetést nem tettek lehetővé s a történelmi adatok csak egyes alkalomra fogadott magánküldöncökről tesznek említést, az u. n. grammatoforok (levélvivők) hémerodromok (gyorsfutárok)-ról. Az utóbbi névvel Cornelius Nepos irataiban említett futárok is csak magánküldönc jellegűek lehettek.

Az ilyen kengyelfutókról fennmaradt, hogy Polymester futva elfogta a nyulat, s a thébai Lasthemes paripával versenyezve győzött. De a leghíresebb futó volt a plataeai Erchides, ki egyszer Plataeából a körülbelül 75 kilométernyi távolságra fekvő Delphibe futott, s onnan pihenés nélkül még az nap naplenyugta előtt elhozta a szent tüzet hazájába.

Gallia meghódításakor a rómaiak ott u. n. észleti tornyokat állítottak fel, melyekből a a fáklyák gyorsabb vagy lassabb ide oda mozgása által az előre megállapított módon adtak tovább híreket.

A hegyeken élesztett tűz a kelto törzsek-nél az ellenség mozdulatainak közlésére szolgált

Cäsar említést tesz rendszeres hír közve-

títő szolgálatról, mely abból állt, hogy a küldöncök lépcsőzetesen állítottak fel s egyik a másiknak közvetítette a hírt. Olyan gyorsak voltak ezen hírvivők, mondja ő, hogy azon események, melyek egyik reggel Genabumban történtek, másnap azokról az averniek már értesültek.

Mexikóban a hír tartalmának megfelelő külső jel ismertette az öröm, vagy szomorú hírt hozóját; az öltözetük e szerint változott. Ha a hírvivő veszített csata hírt hozta, haját lobogtatta a szél, esendesen vonult a palotába s a trón lépcsőjéhez leborulva mondta el a szomorú hírt urának.

Ha fegyverek dicsőségét hozta hírvivő, haját vörös szalaggal gondosan átkötötte, fehér gyapju övet öltött derekára. Bal kezében vértet, jobb-jában kardot tartott, melyet harci énekek harsogtatása közben lobogtatott. A nép közeledtére fellelkesült s örömrivalgással kísérte a palota bejáratáig.

*

Ezzel eljutottam kitűzött feladatomban azon ponthoz, melyről felolvasásomban kezdetén megemlékeztem. Eljutottam azon időpontra, amikor a posta, mint ilyen — a szó eredetét tekintve — létezett, értem a rendszeresen szervezett posta korszakát, melyben az első hely a rómaiakat illeti meg. Nem e felolvasás keretében tartozik i. t. H. tovább vezetni önöket a fejlődés különböző korszakához, a hol megláthatnók, hogy az összekötő kapocs eszközeit a kor fejlődése miként tökéletesbbitette, miként vál-

toztatta át, mekkora lendületet adott a fejlődésnek a közlekedési eszközök feltalálása, vagy p. o. egy korszakalkotó találmány behozatala. Kövessenek azonban kérem gondolatban csak e század elejére! A mai nagy haladással szemben érdekes szemünk elé ábrázolni az akkori állapotokat. E század elején csak Budapestről Bécs felé indult és érkezett naponként a posta; minden más irányban csak hetenkint kétszeri közlekedés volt. E rendes postával csak leveleket és hírlapokat szállítottak. A »diligence« melylyel pénzesleveleket és utasokat szállítottak, eleintén havonként csak egyszer, későbbben azonban, de csak Bécs felé, hetenkint egyszer közlekedett. A főváros balpári részében 1800-ban csak egy főpostahival állott fenn, Budán egy főpostahival és egy főpostahival. A levéldíj latonként 16 rénus krajczár volt, a mai érték szernt mintegy 30 krajczár. A postakézeltő akkor: »Grünmiger Schalterlöwe (dühös ketreczoroszlány) diszjelzővel ékeskedett.

Budapest évi forgalma 4—6000 drb kocsipostai, 100—120.000 drb levélpostai küldemény volt, ami Budapestnek körülbelül jelenleg napi forgalma.

Kövessenek tovább, kalandozunk el 30 év előtti időkre, a mikor a magyar nemzeti szellem honosodik meg. Ekkor tűnnek el az előző kor emlékei, az ügykezelési nyelv magyar lesz. Jelvény a m. korona alatt a sippal, a kétféjű sasos czimerek helyébe lép a magyar nyelvű czimertábla, a sárgafekete kocsik és levélgyűjtőszekrények három színűvé változnak át.

— Nem parlamentáris a képviselő ur megjegyzése!

— Hát az ócsai választás tán parlamentáris volt!? — vág vissza Hentaller.

Gajári Ödön, Rosenberg Gyula s a Tiszatörédék több tagja élénken sürgette az elnököt: — Utasítsa rendre! Rendre!

Zmeskál Zoltán ugrott föl most a néppárt padsoraiból s imígyen szólt:

— Ha én Perczel volnék, nem elnökölnék most; hiszen az ön minisztersége alatt történt ez a választás!

— Legyen meggyőződve a képviselő ur — válaszolt Perczel — én sem elnökölnék, de mindkét alelnök Bécsbe utazott.

A zaj csak nagysokára ült el, mire a miniszterelnök megadta új interpellációra válaszát.

Szell Kálmán válasza.

Pichler Győző interpellációjára Szell Kálmán miniszterelnök azt felelte, hogy megvizsgálja az ügyet s ha a visszaélések csakugyan megtörténtek: *mejtörolja őket.* (Élénk helyeslés a baloldalon.)

Kubik Béla és Pichler Győző tudomásul vették a miniszterelnök válaszát.

A Tisza-klikk listája.

Az *Esti Ujság* szerint ma Kubinyi Árpád javaslata ellen a következő, ugynevezett intranszigiens szabadelvűek szavaztak: Tisza Kálmán, Gajári Ödön, Radocza János, Nyegre László, Molnár Béla, Kubinyi György, Pulszky Ágost, Werner Gyula, Szóts Pál, Török Bertalan, Lázár György, Podmaniczky Frigyes, Dózsza Endre, Beksics Gusztáv, Sámuel Lázár, Műnich Aurél, Gajári Géza, Aidinger János, Pinkovszky József, Konkoly Tueze Miklós, Feszi Béla, Schmidt Gyula, Rudnyánszky Béla, Lónyai Sándor, Hel-tai Ferencz, Torbei Kálmán, Lévy Lajos, Kristóffy József, Mezey Mór, Földváry Miklós, Sréter Alfréd, Szaploneczay Miklós, Forgács Antal gróf, Rátó Lajos, Neuman Ármán, br. Feilitsch Artur, Rónai János, Berchtold Artur, Engelmaier József, Szili Pongrácz, Fischer Sándor, Demkó Pál, Rosenberg Gyula, Szerb György, Kubinyi Artur. Nem volt jelen, de hozzájuk tartozik Tisza Istán. Összesen 69.

Mi akar ez lenni?

— Ujra a temető ügy. —

Élénk emlékezetben van még az a felzúdulás, mely minden felekezet kebelében hangzott a temetői szabályrendelet szerencsétlen 2. §-a ellen.

Ez a paragrafus, mely egyszerűen negligálja a felekezetek jogait, törvénytelen is volt, felekezeti türelmetlenséget is mutatott, mert azt csak nem tűrhetjük, hogy a város spekulálni akar a halottakkal és azért akarja a temetőket a központi temetőbe erőszakolni, hogy a borsos sírhely árakat biztosítsa, melyből a remek kapu, vaskerítés és huszméteres korzó hamar kifizetődjék?

Mire való volt hát ez a §., mely megtiltja a felekezeteknek külön temető berendezését?

A miniszter 1899. febr. 16-ról keltezett leiratában megsemmisíti ezt a §-t és utasítja a várost, hogy a tervezetet a *törvényekkel hozza összhangzásba.*

Mi lett erre a válasz?

Talán elejtette a tanács a 2. §-t és így a törvény szellemének immár megfelelő és egyébként miniszterileg jóvá hagyott tervezetet életbe léptetni igyekezik.

Szó se róla.

A második §-t elejti ugyan, mert hát muszáj, de e nélkül az egész tervezet kegyvesztetté lett előtte s most új tervezeten töri a fejét, melyen az a gondolat fog keresztül vo-

nulni, hogy tessék hát a felekezeteknek külön temetőket csinálni, mert a tanács temetőjébe ugyan be nem teszik a lábukat, mert az ujonnan *átdolgozandó szabályrendeletben a felekezetekre való minden tekintet nélkül, csupán köztemető berendezés iránt fog intézkedés történni.*

Áljunk meg itt egy kicsit.

A felekezetek megválték jogaikat egy klikk felfogással szemben, melynek sok minden, de legfőképen a felekezetek nem tetszik. A t. tanács ezért duzzog s most a miniszter és felekezetekkel szemben a csak azért is alapjára helyezkedik.

De! —

Ki ne tudná, hogy a Zöldkerti temető nem közegészségi ok, hanem egy üzleti kérdés, a hadapród iskola miatt lett bezárva. A Rulikovszky temetőhöz út sem volt csinálva sőt a főmérnök ur ügyes vizszabályozása folytán pár napig csak csolnakon volt megközelíthető.

Ez időben a kath. egyház biztosítva lett, hogy számára külön rész lesz kihasítva, sőt ez a hely ki is lett mutatva, sőt ezen helyen drága pénzen több tekintélyes polgár elhalt családjának holtteste számára sírhelyet is vett éppen azért, mert kath. temetőként lelt kijelölve, mi ha nem történik, nem is temettette volna a Rulikovszky temetőbe, hanem Ósibe.

Ezt ellefejtette a t. tanács, vagy valóságos áprilist akar járattani a felekezetekkel azért, mert erőszakoskodásokkal szemben törvény adta jogait elismerte a miniszter.

Hiszszük, hogy minden felekezetbeli városatyák éppen úgy, mint a felekezetek résen lesznek s ezen a »törvény szellemében való« új átdolgozást csirájában fojtják.

Klikk manővernek látjuk az egészet, mely nem törődik akár milyen izgatottsággal, mit újabb ügyeskedésével csinál, csak az ő elve győzőzön »csak azért is«.

Egyelőre tájékoztatásul ennyit.

Az utcák kikövezése.

— A szabályrendelet-tervezete. —

Ha egy olyan alföldi várost látnánk anynyira elhagyatva, mint Nagyvárád van az utak tekintetében, amelynek határában alig találni mást, mint homokot vagy sulyos fekete-földet, nem csodálkoznánk. A követ messziről kell szállítani s így nagyon drága.

Nagyvárád azonban könnyebb helyzetben van, mert a terméskő a szomszédban millió köbméter mennyiségben, az apróbb követ pedig elég bőven adja a Körözs s ez még közelebb található.

És mégis Nagvárae utcáinak kétharmada olyan a milyen ezelőtt száz évvel volt, a gyalogut még kihasítva sincs, nem hogy valami fedanyaggal burkolva lenne.

Csak a napokban említette egyik helybeli lap, hogy a mikor a Hadady-féle telepen tűz pusztított, Kis-kut-utca alsó részén a tüzőltő szerkesi elakadt s a tüzőltőknak más kosikon kellett a tüzhöz eljutni.

És ilyen állapotok vannak az egész Porondon, a Rét egy részén, a Külvárosban és Várád-Velenczén.

Ezeket tudva és látva, örömmel üdvözöljük azt a mozzalmat, a mely czélul tűzte ki Nagyvárád összes burkolatlan utcáit egyfolytában, rövid pár év alatt rendes járdával látni el. Megelégednénk a legtöbb utcán a körözkő járdával is, csak hogy a mai egészségtelen, kellemetlen állapot némileg javulna.

A városi tanács ezt a jószándékot is

tönkre tette azzal a szabályrendelet-tervezettel, amelyet már a pénzügyi-, jogügyi- és gazdasági szakszabizottság is elfogadott.

Ebben óriási újabb teherrel akarják sújtani a háztulajdonosokat, amellet, hogy még-sincs biztosítva az összes utcák gyors kikövezése.

Ez a szabályrendelet ugyanis nem tér el másban az eddigi szabálytól, minthogy a város vállairól a terheket a háztulajdonosokra rakja.

A szabályrendelet ugyanis egyszerűen ki-mondja, hogy ezután a járdák összes költségét a háztulajdonosok kötelesek fizetni, még ha körözkőből készítik is. Igaz, hogy ennek ellenében 10 évi részletfizetést kontemplal a szabályzat-tervezet, azonban ez sovány vigasztalás, mikor 20 év múlva ismét egész járdaköltség terheli a háztulajdonost.

A viszonyok most is elég nyomottak Nagyvárádon s ennek főként a háztulajdonosok érzik a súlyát.

A városi tanács a vízvezetési díjnál azt mondta, hogy fizettesse meg a háztulajdonos a lakókkal. Ebből a felfogásból indul ki a járdaknál, a csatornázásnál. De hát lehet-e a mostani magas házbérek daczára ezt tenni, m.kor 800—900 lakás üresen áll a városban.

Hisz a jövő évtől úgy is 6%-al emelkedik Nagyvárádon az adó s ennek is a jórészt a háztulajdonosok fizetik.

Ezután fizetni kell ugyanis 3%-ot beteg-ápolási, 3%-ot kisedővő-adó czímen.

Nem kevésbé sérelmes a szabályzat 10. §-a, a mely szerint a tanács jóakaratóból a háztulajdonos soha sem szabadulna fel a járdaköltség fizetése alól.

El nem hallgatható még az sem, hogy a városi tanács az ily fntos szabályrendeletet korábban nem sokszorosítottja, az a törvényhatóság tagjai között idejében szétosztatván, kellőleg tanulmányozhassák.

A tanácsnak nem lehet az a czélja, hogy az ilyen nagy jelentőségű dologban a közgyűlés kellő megfontolás nélkül határozzon s beleugorjék.

A mai közgyűlésen bizonyára nem is fog szónéklül keresztülmenni a tervezet.

UJDONSÁGOK.

TAJÉKOZTATO.

Márczius 19. A hegyközség közgyűlése a városházán d. e. 11 órakor.

* **A mai nagy nap.** Érdekes, fontos ügyeket fog ma, csütörtökön tárgyalni Nagyvárád város törvényhatósági bizottsága. Lesznek érdekes felszólalások is. Így hevesen megfogják támadni a járdá szabályrendeletet; nem marad szó nélkül a központi temető ügyében leküldött miniszteri leirat kapcsán betérjesztendő tanácsai javaslat sem, mely nagyon is magán viseli »csak azért is« jellegét. Bizonyára lelkes mozzanata lesz a közgyűlésnek az új miniszterelnök üdvözlése. Szóval nincs kilátás rá, hogy a különben is hosszú tárgysorozatot egy délután letárgyalják s így péntekre is jut egy csapat elintézni való.

* **Építik a pénzügyi palotát.** A pénzügyi palota építését már megkezdte ifj. Rimandóczy Kálmán az irgalmas szerzet főtevezai telkén. A sarkon levő ház bontását megkezdték, az egész körül már beépítésre készen áll a rengeteg téglá. A telken belül sűrűg egy csapat napszámos az építési előkészületekkel. A palotába a jövő évben költöznek bele a pénzügyi hivatalok.

* **A város és a miniszter.** A honvédszár laktanyába még nem költözött be a hu-

szárság s már másodsor van összeütközése a városnak a miniszteriummal. Először egy negyedévi bért elvesztett a város, most pedig a bérleti összeg miatt támadtak differenciák. A honvédelmi miniszter ugyanis 259 frttal kevesebb évi bért állapított meg, mint amennyit a városi tanács jogosnak vél, tekintetbe véve az építési költséget. A tanács előtt szóba került az ügy s felterjesztést intéztek a honvédelmi miniszterhez, amelyben igazolják a város által követelt összeg jogos voltát.

* **A Széchenyi-tér rendezése.** Részletesen megemlékeztünk a Széchenyi-tér tervbe vett rendezéséről s ezzel kapcsolatosan a megyei székház előtt levő Mária szobor alkalmasabb helyre, a tér középpontjára áthelyezéséről. A tér rendezéséről *Busch* Dávid v.főmérnök már elkészítette a tervet s a tanács azt fogadta, hogy a szobor elhelyezésére szolgáló mostani talapat helyett egy stilszerű, megfelelő márvány vagy gránit alapra óhajtják a remek szobrot áthelyezni. Dr. *Bulyovszky* József polgármester serényen buzgólkodik, hogy a terv mielőbb megvalósuljon. A talapat művészi színvonalon leendő tervezésére felkérte *Alpár* Ignác műépítést, akinek a szobor rajzát, méreteit átszolgáltatták. Hír szerint a polgármester fáradozásának már sikerült a talapat költségeit is biztosítani.

* **Jóváhagyott közgyűlési határozat.** A belügyminiszter jóváhagyta Nagyvárad város azon határozatát, a mely szerint *Ländler* Ferencz-től átvette a kert-utcai műk burkolatot. Kiköti azonban a miniszter, hogy az építési költség 10%-át az 1902. évi szeptember 15-ig tartsa vissza biztosítékul a város. — Ugyancsak jóváhagyta a belügyminiszter a szőlőültvény telep kibővítését kimondó közgyűlési határozatot.

* **Sétátér Széles-utczán.** Széles-utca rendezésével foglalkoztak már egy párszor a különböző bizottságok. A széles mezőség parkirozása az egész környéknek a kinézését megváltoztatná s közegészségügyi tekintetben is előnyös lenne. A főmérnök már elkészítette a költségvetést, mely szerint a nagy tér rendezése, beültetése mintegy 12000 frtba kerülne. A tanács kiadta a tervezetet a fedezet kimutatása végett a főszámvevőnek.

* **Hol legyenek az óvodák.** Az óvodák elhelyezésének a kérdését már megoldottnak hittük, mert azt állították, hogy azok kijelölése a kir. tanfelügyelőnek a közbenjöttével történt. Ugy látszik azonban, hogy ez így történt, mert *Sipos Orbán* kir. tanfelügyelő most át irt a városhoz s kifogásolja az építendő óvodáknak kijelölt helyeket.

* **Gyalokay örökébe.** Néhaj *Gyalokay* Lajos volt törvényhatósági bizottsági tag elhunytával a különböző szakközvetőségekben megüresedett tagsági helyek betöltéséről a mai városi közgyűlés fog gondoskodni. A polgármester a szünügyi bizottságba *Busch* Dávid városi főmérnököt, a jogügyi szakközvetőségekbe dr. *Dési* Gézá-t és a Szacs-vay szobor bizottságába pedig *Mezey* Mihályt fogja ajánlani.

* **A lakosok kerelme.** Hidegser-utca lakosai is éppen úgy vannak, mint a Nagyvárad jó részén lakók; a legkisebb csapadékos időnél alig tudnak közlekedni a sártól, nyári száraz időben pedig majd bele fulnak a porba. Tegnap az utca lakosai együttes kérvényt adtak be a városhoz, amelyben kérik, hogy fordítson egy kis gondot az ő utcájukra is a tanács, s helyezze azt járható állapotba.

* **Tűzoltók V.-Olasziban.** Nagyvárad város óriási kiterjedése szükségessé teszi, hogy a tűzoltók ne csak a város egy pontján legyenek elhelyezve, a honnét aztán a távolos tüzekhez

csak késedelemmel juthatnának. A város törvényhozása már régebben elhatározta, miszerint a főváros kivételével V.-Velenczén és V.-Olasziban tűzoltó különítményeket állít fel. V.-Velenczén már pár év óta be van rendezve a fiók-tűzoltólaktanya, de Olasziban nem volt ennek megfelelő helyiség. A tolonczház elkészültével ezen is segítve van. Ifj. *Rimler* Károly főkapitány előterjesztésére a tanács elrendelte a korábbi közgyűlési határozat végrehajtását, azaz a várad-olaszi különítmény fölállítását. A fióklaktanyához a polgármester nevezi ki az öt városi tűzoltót.

* **Hamis borok Nagyváradon.** Tegnap d. u. hallgatta ki *Gerő* Ármin rendőrkapitány *Zborill* Ferencz és *Kecskeméthy* István borkimérőket, kiknek felküldött bormintáit az országos vegyészeti hivatal szintén hamisnak véleményezte. A kihallgatott borkimérők tagadják, hogy a bort ők maguk gyártották volna s megnevezték azon czegeket, melyektől azt beszerették. A rendőrség tehát ezekre terjeszti ki a vizsgálatot, mely így széles mederben halad s az eddig tanúsított erélylyel bizonyára ezér fog vezetni.

* **A csusz és köszvényes bántalmak** legbiztosabb gyógyszere az a híres csusz és köszvény elleni kenőcs, melyet *Zoltán Béla* udvari szállító budapesti gyógyszerárában lehet üvegenként 1 frtért kapni. E páratlan szer csadás hatásáról, mint értesülünk, ezer és ezer ember győződött már meg.

* **Adomány az országos nemzeti szövetségnek.** Gróf *Karácsonyi* Jenő, méltányolva a nemzeti szövetség társadalmi, nemzetiségi és munkásügyi feladatait, a szövetség javára ma 1200 koronát küldött dr. *Horczezh* Mihály igazgatósági elnök kezéhez.

* **Gyilkosság.** Takács János álmosdi lakos, volt fogházor e napokban fényes nappal az utcán megtámadta és a nála levő késsel megszurta sógorát V a s Sándort. A seb életveszélyes és ha sikerül is a szerencsétlent az életnek megmenteni, teljes életére nyomorék, munkaképtelen lesz. — T a k á c s Jánost elfogták.

Ítélet a Zeiterer—Weiszlovits bűnygyben.

— A nyolczadik nap. —

Tegnap délben végre kihirdette a törvényszék elnöke hét napi izgató tárgyalás után a törvényszéki ítéletet, amely visszaadta egy másfél éven keresztül ártatlanul meghurcolt ember becsületét.

A törvényszék ítélete s már előbb a kir. ügyész, amikor a vádját ellene elejtette, elismerte, hogy Zeiterer József kapitány a Csáki uradalom felügyelője ártatlanul lett meghurcolva.

A mi lapunkban is megvolt írva az eset és pedig téves információk alapján, de néhány nap mulva megjelent a Zeiterer kapitány nyilatkozata is, amelyben elmondta az esetet s kérte a közönséget, hogy ne ítélkezzenek felette előre, hanem várják meg a bírák ítéletét.

Az ítélet meg van. Mi felfüggesztettük ítéletünket s most már a törvényszék ítélete s az ügyész indítványa alapján kimondhatjuk, hogy ez az ember ártatlanul lett akkor hurcolva a helybeli és fővárosi lapokban.

A kapitánynak az akkori nyilatkozata különben egész terjedelmében így hangzik:

Nyilatkozat.

Azon czélzatos és irányomban kétségtelenül rosszakaratu közleményekre, melyek a köztem és Weiszlovits Gyula bérlő közt történt sajnós eseményre vonatkozólag a helybeli hírlapokban a tegnapi napon megjelentek, önmagam és a tisztelt olvasó közönség iránti kötelességem kijelenteni, hogy váltótlan és czélzatos rágalom, mintha én támadtam volna meg nevezett bérlőt, ellenkezőleg ő volt az, ki felhasználva az

általa jól ismert ez időszertini bénaságát félkezemnek, midőn mit sem gyanítva bot és egyéb védelmi eszköz nélkül pusztá kézzel lakásomról gyalog kötelességszerű uradalmi szemle-utamra kiindulva, uradalom előtti s a lakásomból kivezető nyílt uton minden incidens nélkül reám támadott, vasbotjával fejemre sulyos ütéseket mért, becsületemre és életemre tört mindaddig, míg egyedül használható félkezemmel zsebkezesmet zsebemből kiszabadítva, mindenkit megillető önvédelmi jogom alapján őt ártatlanná tenni törekedtem.

Az inzultus okául felhozott körülmények merő találgatások, a tulajdonképeni ok az lehetett, hogy én előtte való napon egyik biztosító társulat kiküldött képviselőjének hivatalos állásomból kifolyólag oly adatokat voltam kénytelen a való tényálláshoz hiven szolgáltatni, melyek igen különös világításban tüntették fel Weiszlovicsék azon eljárását, hogy 1900 kat holdnyi területű haszonbérletüket a biztosítás alkalmával 3200 holdnak (a 1200 □ öl) tehát mintegy 650 holddal többnek vallották be.

Ugy hosszú katonai, mint polgári fedhetlen multam és mocsoktalan jellemem felment minden egyéb nemtelen gyanúsítások ellen való védekezéstől, s az illetékes polgári és katonai hatóságok lesznek hivatva elbírálni és megítélni, hogy kettőnk közül melyik a gonosztevő, s én ezen ítéleteknek férfias nyugalommal nézek elébe, kérvén a tisztelt olvasó közönséget is, hogy eljárásom felett való ítéletét az illetékes elbírálásig függeszse fel.

K.-Apátiban, 1897. augusztus hó 11-én.

Zeiterer József,

cs. és kir. százasos,

a mélt. gróf Csáky-család biharmegyei uradalmi javainak felügyelője.

A törvényszék teljesen ezt a tényállást állapította meg s így el lett ismerve, hogy a kapitánynak teljesen mindenképpen igaza volt s hogy nem ő volt a gyilkos támadó, mint azt akkor kevés kivétellel az egész sajtó írta.

De ez az ítélet felmentően szól, még két más vádlottra is, akik szintén ártatlanul lettek meghurcolva.

Kívánatos volna, hogy ez a kellemetlen ügy ezzel véget érne, azonban erre nincs kilátás, mert az ügynek máris több hajléka van s bizony ezeknek az elsimítása majdnem lehetetlen.

A törvényszék ítélete a következő:

A törvényszék az elsőrendű vádlottat *Weiszlovits* Gyulát bűnösnek mondja ki a *Zeiterer* József ellenében elkövetett s a btkv. 301 §-ba ütköző s a 302 §. szerint minősülő sulyos testi sértés vétségében s ezért a 92. §. alkalmazásával elítélte 250 frt fő és 50 frt mellékbüntetésre, mely pénzbüntetés igazolt vagyontalanság esetében *hatvan* napi fogházra lesz átváltotva; elmarasztalva továbbá a felmerült 400 frt vég-tárgyalási költségből kétszázötven forint megfizetésében, míg százötven forintban a kincstár lett elmarasztalva; ellenben *fel lettek mentve:*

Weiszlovits Gyula a 222 §-ba ütköző hamis tanúzásra való csábítás és a kihágási törvény 40 §-ába ütköző közcsend elleni kihágás vádjá alól;

Zeiterer József kapitány a *Weiszlovits* Gyula ellen elkövetett s a btkv. 301 §-ába ütköző sulyos testi sértés büntetnének vádjá alól, a 79. §. a jogos önvédelem miatt;

Fleischer Miksa és *Weiszlovits* Emil az ellenök a btkv. 222 §-ba ütköző hamis szerzés vádjá alól.

A törvényszék ezen felül elrendelte a két bűnjelnek a 62. §. alapján az elközbását.

A törvényszék elnöke az ítélet kihirdetése után kihirdette a majdnem másfél óráig tartó igen szép indoklást.

A törvényszék eszerint megállapította, hogy az álló felek ellenségi viszonyban éltek, hogy a kapitány a Weiszlovitsék ellen dolgozott s hogy Weiszlovitsék ezt az ut használat betiltásával torolták meg.

Megállapította a törvényszék, hogy mind a két fél készült a támadásra. Megállapította a törvényszék azt is, hogy mind a két vádlott a sérelméket a kérdéses alkalmkor szenvedte.

A törvényszék előtt a vádlottak nem tagadták a tettet s úgy csak az volt a kérdés, hogy ki volt a támadó. Ebben egyrésztől a természet-

másrészről a lélektan felvilágosítását kereste a törvényszék.

A fenforgó esetben úgy a lélektan, mint a természet kizárja azt, hogy Zeiterer lett volna a támadó, aki tudta azt is, hogy a magtárba emberek vannak, akik bizonyára nem engednék, hogy a gazdájukat megtámadják.

De a szemtanuk vallomásából is azt állapította meg a törvényszék.

Szilágyi Erzsébet tanu noha később vallomását visszavonta, előbb azt mondta, hogy a kapitány lett megtámadva s csak később módosította vallomását.

ezt vallja **Dombrodi** Gergely, **Farkas** Mihály és **Beregszászi** Róza szemtanu.

Megállapította a törvényszék, hogy a Weiszlovits Gyula előadása nélkülözi a valószínűséget és az őszinteséget, mert sohasem beszélt el, hogy eselést, pedig a tanuk mind ezt igazolták, de nem tett említést a többi sérüléseiről sem egész a tárgyalásig.

A törvényszék mérlegelte a tanuk ellenében a Weiszlovits Gyula által emelt kifogásokat, azonban ezeket figyelembe nem vehette.

Megállapította a törvényszék azt is, hogy **Dombrodi** az esetnél jelen volt, s hogy a felvett vázlat rajzon az ő helye tévesen lett le-rajzolva.

A többi a vád alól felmentették, mert bizonyítékot a tárgyalás nem szolgáltatott.

Terhelő adatnak tudták be a vádlott intelligenciáját, melynél fogva elzárható lett volna, hogy ne önmaga bíraskodjék, míg igen nagy enyhítő körülményül tudták, izgatott állapotot s főleg azt hogy igen súlyos sérülést szenvedett.

Ezen indoklásból kifolyólag Zeiterer Józsefnek volt joga, hogy magát megvédelmezze s ha okozott is sebeket, azt jogos önvédelemből tette.

Weiszlovits Emil és Fleischer Miksát bizonyítékok híján kellett felmenteni.

Az ítélet ellen Rádl Ödön s Weiszlovits Gyula felebbeztek főleg a Zeiterer felmentése miatt s az elsőrendű elítélt kijelentette, hogy Zeiterer ellenében a gyilkosság vádját továbbra is fentartja.

A másik három vádlott megnyugodott.

A kir. ügyész a Weiszlovits Gyulával szemben a 92. § alkalmazása és közszend elleni kihágás elejtése, valamint Weiszlovits Emil felmentése ellen felebbezett, míg az ítéletben egyébként megnyugodott.

EGYESÜLETEK.

Haydn oratoriuma.

Tegnap tartotta a Katholikus Kör ünnepélyt rendező bizottsága ülését, melyen véglegesen meglett állapítva a nagybőjti estély programja.

Az estélyt márcz. 25-én fogja megtartani a kör a kereskedelmi palota nagytermében, melyen Haydn oratoriuma teljes egészében lesz előadva. Az énekkar, melyet **Beleznay** karmagy és dr. **Szemethy** bibornok-püspöki titkár ügybuzgó fáradozása hozott össze, külön erre a feladatra zenemű előadására lett szervezve, csupa művészi erőkből áll és nagyarányban van szervezve. Huszonkét nő, 12 tenor és 10 basszus tagból áll az énekkar, melyhez a 37-ik gyalogezred zenekara fogja szolgáltatni a kíséretet.

A kör nem bocsát ki meghívókat, hanem annyi jegyet ad ki, amennyi vendéget a teremben kényelmesen el lehet helyezni.

A kör tagjai a kör helyiségében válthatják meg jegyeiket maguk és családtagjaik számára fejenként **egy koronáért**, a nem tagok **Láng** József könyvkereskedésében személyenként **két koronáért**. A tagok f. hó 20—24-ig este 6—1/8-ig **Kelemen** Kálmán pénztárnok urnál, **Láng** urnál a nem tagok szintén 20—24-ig Családjegyet nem bocsátatik ki. Program és zeneszöveg a belépésnél lesz szétosztva a rendezők által.

Ének számok alatt senki a terembe nem léphet, csakis a legközelebbi szünet alatt.

TANÜGY.

Az ipariskolai bizottság ülése.

Nagyvárad város ipartanodai bizottsága tegnap ülést tartott. Jelen voltak: Ragány János elnök, Guttman József, Széles Lajos, Bertsey György, Andriska Károly, Óváry Lajos, Mészáros József, Czeglédy Jeremiás, Ujváry Vilmos, Török Károly, ifj. Cser János, Mátéh Lajos, dr. Vucskics Gyula, dr. Tóth Mihály, Szűts Izsó, Jankovich János, Kovalik János, dr. Szombathy István, Stark Gyula, Hann Gyula.

Ragány János elnök üdvözlővén a megjelenteket, köszönetet mond újabb megválasztásáért. Igéri, hogy az iparoktatás ügyét szíven fogja viselni s tehetségéhez képest működni fog előbbrevitelén. Kéri az elnökség részére a bizottság támogatását s Isten áldását kéri működésükre.

Elnök megnyitó beszédét élénk éljenzéssel fogadták.

Dr. Tóth Mihály: Egy fájdalmas esetről kell megemlékezni. Éppen a napokban az elnököt mély gyász érte s indítványozza, hogy a bizottság fejezze ki részvétét. Egyhangulag elfogadták.

Az igazgató jelentette, hogy az iskola látogatás megfelelő.

Bertsey György arra kéri az igazgatót, hogy a mulasztók mestereit csak ha ők hibások, tegye át a kapitányi hivatalhoz büntetés végett.

Szűts Izsó felvilágosítással szolgált.

Igazgató bejelentette, hogy a temesvári ipariskola igazgatója tanulmányozás végett meglátogatta ipariskolánkat. Ezzel kapcsolatban felveti az igazgató, hogy ipariskolánk tanárai időnként tanulmányutra menjenek más hasonló tanintézetekhez.

Ragány János elnök az orsz. főigazgató kijelölése mellett óhajtana ilyen tanulmányutat, mert az tudja, hogy melyik iskolánál van alkalom tapasztalat gyűjtésre. — Felemlít különben, hogy a tanács felír a miniszterhez államségélyért, mivel a tanulmányutak ügye is megkönnyítenék.

Tudomásul vették. Igazgató beterjeszti a tanerők helyettesítésére vonatkozólag készített szabályzatot. Elfogadták.

Igazgató kér két napi igazgatói szünnap engedélyezését.

A bizottság a két szünnapot engedélyezte. A zárvizsgálatok határidejére nézve az igazgató előterjeszti, hogy a téli tanfolyam zárvizsgálata márczius 25-én, az általános zárvizsgálatok pedig június 10—25 tartatnak meg. — Jóváhagyták.

A városi tanács kifogásolja, hogy a hitoktatás nem vitetik a törvény szerint keresztül. Kéri kimutatni, hogy melyik felekezet részéről, ki és hány órán tanítanak hittant.

Igazgató felvilágosításul jelenti, hogy az izraeliták nem gondoskodnak a hitoktatásról, de a többi felekezetek igen. Kiterjeszkedik ezután az igazgató a hitoktatók díjazására, a melyet helyesnek tart. De ha ezt a városi pénztár fizeti, az ipariskolai bizottság válassza az illetőket s ennek hatáskörébe vonassanak. E célra 6—700 frt lenne szükséges. Nem szabad ám 100—150 növendéket együtt tanítani.

Egyszerűen tudomásul vették. Biharvármegye a nagyvárad ipariskola részére 50 frtot szavazott meg. — Köszönettel vették.

Szabás-rajztanítóul Sz. **Kocsis** Jánost nevezték ki.

Szűts Izsó igazgató előterjesztést tett, hogy miként játszik ki az iparos tanoncok és iparosok az iskoláztatást. Evekig szegődöttes nélkül próbaidő, vagy napszámok czimeken maradnak el a tanoncok az iskoláztatástól. Erre konkrét példákat hoz fel. Orvoslást kér.

Guttman József felvilágosításul szintén példákat hozott fel, hogy nem mindig kijátszás ha később szerződöttes a tanulókat.

Bertsey György nem helyesli, hogy az igazgató kérdezi a tanulókat, mennyi ideig voltak már a mesternél. Csak akkor tartozik az ipariskolába járni a gyermek, mikor be van szegődöttes. Térjenek ez ügy felett napirendre.

Óváry Lajos szintén olyan értelemben szólt, mint Bertsey.

Szűts Izsó kijelenti, hogy a miniszter utasítása kötelezi megkérdezésére, hol járt azelőtt iskolába a tanonc. Ezt bizonyára a miniszter a népoktatási törvény szigorubb végrehajtása végett követeli.

Dr. Vucskics Gyula évek óta örömmel foglalkozik az iparügyekkel, most annál is inkább, mert hiveinek zöme iparos. Ez indította arra, hogy megalakítsa a legényegyletet. Szükséges az iparos tanoncok oktatása, de az iparosokat is meg kell védeni a zaklatástól.

Dr. Szombathy István nem helyesli, hogy napirendre térjenek, hanem módját kell ejteni, hogy kellő tanulmányozás után minden érdek kilegyen elégitve. Annak idején tegyenek a bizottság elé konkrét javaslatot.

Elnök szintén azt látja, hogy a miniszter a népoktatási törvény végrehajtása céljából rendelkezett el az igazgatónak a tanoncok megkérdezését. Az ipariskolai bizottsághoz csak a szegődöttes napjától tartozik. Az igazgatót jó indulat vezette eljárásában. — A napirendre tűzést javasolja.

A bizottság az ügy felett napirendre tért s ezzel véget ért az ülés.

Igazságszolgáltatás.

Elítélt gyilkosok. Tegnap számunkban megemlékeztünk arról, hogy a törvényszék Fassie Pál elnöklete alatt megkezdte a Blós János gyilkosságának a tárgyalását, a mely tárgyaláson hárman vannak vádlottak: Nyegrucz Péter, Sajtó Lőrincz és Sajtó Lőrinczné.

A törvényszék tegnap hozta meg az ítéletet, mely szerint mind a három vádlott bűnösnek lett kimondva s ezért Nyegrucz Péter hat évi, Sajtó Lőrincz tíz évi és Sajtó Lőrinczné hét esztendei fegyházat kapott.

Az elítéltek felebbeztek.

REGÉNY-CSARNOK.

A szegvári nábob fia.

— Elbeszélés. —

Irta: **Mándoky Sándor.**

16

— Szerencsétlen édes anyám, — igazad van: a büntető Isten iszonyuan bosszulta meg a vétkeket, mely éltet adott nekem. — Legyen a te akaratod, el fogok menni és Edithet nem látandom többé soha.

— Ugy elfelejtheted és majd ő is el fog feledni téged.

— Anyám, menj nyugodtan haza a leányodhoz és vigasztald meghiusult reményeimmel, összetépett szívemmel, borzasztó csalódásaimmal, örök boldogtalanságommal. — A szenvedés volt az én egész életem érdemetlen osztályrésze. — kísérjen az hát siromig. — Anyám Isten veled! Ölelj meg! Csókolj meg mégegyszer, — utoljára a fiad! Hosszu, nagy hosszú utra indul az és nem tér vissza többé soha.

A grófnő dermedten nézett Andor feldult arcába, melynek férfias szépségét egy egész világ fájdalma torzította el.

— Andor, — mit akarsz tenni, boldogtalan!

— Kitérek végzetem elől és fenékiig ürítem a szenvedések kelyhét.

Andor őrzöngve szoritotta magához a megrémült asszonyt, összecsókolta könyárban uszó orcáját, — s mielőtt a grófnő rémületéből magához térhetett volna, — lekapta a fegyvertartóról pisztolyát... a következő pillanatban hatalmas dördülés rázkódtatta meg a levegőt s a szegvári nábob fia széltől halántékkal, holtan rogyott a parkett puha szőnyegére.

— Irgalomnak Istene! — Andor! vérem, — ne kiált az égre ellenem! — Jaj! jaj nekem! Esméletlenül omlott a fia holttestére.

A lövés a szobába gyűjtötte a kastély személyzetét. — A grófnő fölemelték a földről, — magához tért; — zavarodottan tekintett a körülállókra, — majd meg rémesen felkaczagott

— Halljátok a harangszót? Esküvése szól.

— Holvan hát aszép menyasszony? — Recky Andor esküszik a grófkisasszonnyal; — a ti uratok az én leánnyal. — Bocsássatok hát, nekem ott kell mellettük lennem. — No menjünk, — miért álltok itt körül?!

Fagyosan végig nézett rajtok, — aztán meglátta a holttestet, oda borult mellé, — ölébe vette véres fejét és simogatni, ringatni kezdte.

— Ugy, ugy édes Bandikám ugy, — hunyjad be szépen a szemed, aludj-aludj! . . .

A körülállók borzadva néztek az örült asszonyra és míg ő halott fiát altatgató, addig a nagyfalusi kastélyban egy ifjú leány álmodozott szerelemről, boldogságról, földi menyországról.

Oh álmodj, — álmodj csak tovább, — legyen édes álmod örök és ne ébredj fel a keserű valóra soha . . .

VÉGE

TAVIRATOK.

Ugron képviselőjelölt.

Budapest, márcz. 8. (Saját tud. táv.) A br. Bánffy lemondásával megüresedett szilágy-somlyai mandátumra az ellenzék **Ugron Gábort** óhajtja felléptetni képviselő jelöltként.

Ujságírók Hegedűsnél.

Budapest, márcz. 8. (Saj. tud. táv.) A »Budapesti Ujságírók« egyesületének küldöttsége **Hoitsy Pál** vezetése mellett **Hegedűs Sándor** kereskedelemügyi miniszternél tisztelgett. Az üdvözlő beszédre a miniszter a következőket felelte: »Ujságíróknak érzem magam még ma is, az önök véreből való vér vagyok, s ujságírói pályám legszebb emlékeim között fog helyet foglalni mindig. A közönség igényei iránt való érzéseket, a gyors intézkedést elhoztam magammal az ujságírásból ide is. Az önök bizalma oly megtiszteltetés, mely az Ő Felségén kívül a legszebb elismerés. Kérem rokonszenvüket akkorra is, ha egyszer távozni fogok innen!! Azután sokáig beszélgetett velük, majd pedig a küldöttség minden tagjával kezét fogva vett tőlük bucsut.

Választás Fiumében.

Budapest, márcz. 8. (Saj. tud. táv.) Fiume eddigi képviselője **Batthányi Lajos** gróf főrenddé neveztetett ki, mely okból a képviselőségről lemond. Uj választások esetén az autonomisták **Mayländer** óhajtják behozni a parlamentbe.

Szerencsétlen lövés.

Fiume, márczius 8. (Saj. tud. táv.) **Károly István** főherceg — ki pár nap óta itt tartózkodik — yachtjáról kihajolva lövöldözgetve homlokra talált ma egy Vellacsics nevű matrózt, ki hajója, a Panámia-gőzös fedélzetén foglalatostkodott. A seb szerencsére nem veszélyes, a matróznak az ijedtségén kívül semmi baja sem történt. A főherceget mélyen megrendítette az eset, őszinte sajnálkozását fejeztette ki Vellacsics előtt s nagyobb összeget küldött neki.

Merénylet a touloni arzenál ellen.

Páris, márczius 8. A lapok magántáviratai megerősítik azt a hírt, hogy tegnap reggel 12 dinamittöltényt találtak egy touloni puskaraktár közelében. Este

7 óra felé, amikor már egészen sötét volt, állítólag kétszer rálöttek a puskaraktár előtt álló őrré, aki erre alámirozta az őrséget. Őrjáratokat küldtek ki, de azok eredménytelenül tértek vissza. Az őr kijelentette, hogy látta, amint hat személy eliramodott. A löportár Tonlon közvetlen közelében van, neve »Monkti« és nagy mennyiségű puskaanyag, melinit és dinamit van benne. Lockroy tengerészeti minisztert értesítették az esetről. A műszaki vizsgálatot ma tartják meg Javonhoy tábornok vezetésével. (Magy. Táv. Ir.)

Toulon, márczius 8. Hire jár, hogy az arzenál mögött 12 dinamittöltényt találtak. Más hírek szerint egy ismeretlen ember háromszor rálőtt az arzenál őrére, de nem találta. Ez a hír nagy nyugtalanságot kelt. (Magy. Táv. Ir.)

KÖZGAZDASÁG.

Nagyváradai hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1899. márczius hó 7-ik napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Tiszta buza: 9.50—9.80. Kétszeres buza 7.70—8.20. Rozs 7.60—7.90. Arpa 5.50—6.—, Zab 5.50—5.80. Tengeri: 4.40—4.50. Borsó 16.—. Lencse 18.—. Bab 7.20. Köleskása 11.50. Burgonya 2.20. 100 kiló lángrisz 16.50, zsemlyelisz 15.50, fehérkenyér liszt 14.50, barnakenyér liszt 13.—, széna fuvarral 2.—, szalma 0.65 Szalonna 60.—, 6 kiló zsup-szalma —06, 150 dkg alom-szalma —03. 1 köbm. bikkfa 3.20, tölgyfa 3.—, cserfa 3.35. 100 kiló marhahus 48.—. Öntött gyertya 46.—. Lámpaolaj 46.—. 1 liter ó-bor —50. Uj-bor —40. Pálinka —32, Szilva pálinka —80. Szesz 95.—. 1 mm. kősz 10.70. nyers fagyú 24.—. olvaszt. fagyú 32.—, szappan 25.—, birka gyapju —, magyar gyapju —, Egy hektoliter ó-bor 33.—, uj bor 25.—, mész 1.20, kemény faszén 1.70, puha faszén 1.50, kendermag 12.20. köles 5.20, repce —, dió 17.—, mogoró —, aszalt szilva 17.—. Egy kilogramm savanyú káposzta 10, szalonna 64, sertéshus 52, juh-hus 32, veres hagyma 8, fog-hagyma 28, bors 1.—, paprika 1.20, barnakenyér 12. Egy liter kőolaj 20. 1 mm. bükköny —, 1 mm. luczernamag —. 1 mm. lóhere —, 1 mm. burgondi —.

Forgalmi kimutatás 1899. évi márcz. 7-ről Tiszta buza körülbelül 350 hltr, kétszeres buza 120 hltr, rozs 300 hltr, árpa 150 hlt. zab 170 hltr, tengeri 350 hltr, burgonya 400 hltr. Lásbas jószágok: Hizott sertés mintegy 54, drb, félhizott 65, sovány 120, süldő 170, malac: 230, hizott marha 11, jármás ökör 280, fejős tehén 135, borju 120, bivaly —, juh és kecske 180, ló 303.

Marha ártáblázat 1899. márczius 7-ről. Egy pár első rendű jármás ökör 285—320, egy pár másodrendű jármás ökör 225—280, egy pár harmadrendű jármás ökör 115—180, 1 drb fejős tehén 45—100, 1 drb.vágó ökör 250 kgr. 62—83. 1 drb vágó tehén 150 kgr. 43—64, 1 drb. veres borju 10—17, 1 drb. fél éves borju 16—25, 1 drb egy éves borju 22—33, két éves borju 30—56. 1 pár hizott sertés 47—80, 1 pár fél éves 21—25. 1 pár egy éves sertés 34—55, 1 pár két éves setés 56—78, egy drb igás ló 45—80, 1 pár ökörbőr 16—21, 1 pár tehénbőr 12—16. 1 pár borju bőr 5—8, 1 pár lóbőr 6—10.

A múlt évi dohánytermés. Almosdon és vidékén — mint levelezőnk írja — a múlt évi dohánytermés nem volt teljesen megfelelő, mivel nagy volt a szárazság és a jégeső is nem esékely kárt tett benne! A dohánybevitel már teljesen véget ért, métermázsáját átlag 18 frtért váltották be. A dohánytermelők számát a felügyelőség itt és a vidéken lényegesen felemelte, soknak pedig több termelésre adott engedélyt.

Sertésvész. Ér-Semjében fellépett járványosan a sertésvész s egyre-másra szedi áldozatait. A kár már eddig is tetemes.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Határidők.

Az irányzat szilárd

Buza márcziusra	—	—	—	—	10.46
Uj tengeri	—	—	—	—	4.61
Rozs őszre	—	—	—	—	7.90
Zab őszre	—	—	—	—	5.78
Tengeri augusztusra	—	—	—	—	—
Buza októberre	—	—	—	—	8.60

Az irányzat nyugodt

Bécs, márczius 8.					
Oszt. hitel	—	—	—	—	370.78
Magyar hitel	—	—	—	—	397.—
Államvasut	—	—	—	—	862.1/2
Birodalmi márka	—	—	—	—	58.97

Értéktőzsde.

Budapest, márczius 8.

Az irányzat gyenge

Oszt. hitel	—	—	—	—	371.90
Magyar hitel	—	—	—	—	400.50
Államvasut	—	—	—	—	363.75
Rimamurányi	—	—	—	—	307.—
Magyar jelzálog	—	—	—	—	249.—
Salgótarjáni	—	—	—	—	636.—
Wagon-kölcsön	—	—	—	—	623.—
Villamosvasut	—	—	—	—	225.—
Magyar leszámítoló	—	—	—	—	353.25
Iparbank	—	—	—	—	104.25
Budapest közuti	—	—	—	—	404.50
Kereskedelmi	—	—	—	—	1011.50
Déli vasut	—	—	—	—	78.—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. márczius 8-án.

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	—	119.80
Magyar koronajárdék	—	—	—	—	97.80
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4/10%	—	—	—	—	121.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	—	—	—	—	101.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	120.75
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	—	—	—	—	96.75
Italmérsi jog megváltási kötvény	—	—	—	—	100.75
Horvát-szlavón földtehermentesítési kötvény	—	—	—	—	96.75
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcsön	—	—	—	—	161.50
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	—	—	—	—	142.—
Oszt. járdék papirban	—	—	—	—	101.20
Oszt. járdék ezüstben	—	—	—	—	102.—
Oszt. járdék aranyban	—	—	—	—	120.—
Oszt. korona járdék	—	—	—	—	101.40
Oszt. államsorsjegyek	—	—	—	—	140.—
Oszt. magyar bankrészvény	—	—	—	—	920.—
Magyar hitelbankrészvény	—	—	—	—	397.50
Oszt. hitelintézeti részvény	—	—	—	—	370.70
Oszt. magyar államvasuti részvény	—	—	—	—	368.50
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	—	—	—	—	358.60
Németbirodalmi márka	—	—	—	—	58.05
London vista	—	—	—	—	120.40
Párisi vista	—	—	—	—	47.80
20 márkás arany	—	—	—	—	11.79

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA.

NYILTTÉR.

Uj ékszer-üzlet megnyitás!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szíves tudomására juttatni, hogy a »Latzkó testvérek utóda Lóbl Ede« ur volt helyiségét átvettem és abban a modern igényeknek teljesen megfelelő uj

ékszer-üzletet

rendeztem be.

Főtörekvésem mindenkor arra fog irányulni, hogy a nagyérdemű közönségnek **izléses és művészi kivitelű ötvös-munkákkal és árukkal** szolgálhassak és szolid szabott árammal a bizalmat teljes mértékben kiérdemljem és megayerjem.

Üzletem megtekintésére a nagyérdemű közönséget tisztelettel felhívom s vagyok

kiváló tisztelettel

Kálmán Sándor,

ékszerész.